

De financiële positie van het Nederlandse mkb één jaar na de Covid-19 uitbraak

3 juni 2021

Jasper de Winter en Maikel Volkerink

Financiële positie Nederlandse mkb

©2021 De Nederlandsche Bank n.v.

Auteurs: Jasper de Winter en Maikel Volkerink. Met dank aan collega's van DNB voor nuttige gedachtewisseling. Alle overgebleven fouten zijn de onze.

Met de serie 'DNB Analyse' beoogt De Nederlandsche Bank inzicht te verschaffen in de analyses die DNB ten behoeve van actuele beleidsvraagstukken uitvoert. De tot uitdrukking gebrachte zienswijzen zijn voor rekening van de auteurs en komen niet noodzakelijkerwijs overeen met de officiële standpunten van De Nederlandsche Bank. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook en evenmin in een retrieval system opgeslagen worden, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van De Nederlandsche Bank.

De Nederlandsche Bank n.v.
Postbus 98 1000 AB
Amsterdam
Internet: www.dnb.nl
Email: info@dnb.nl

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	3
Kernpunten	4
1 Inleiding	5
2 Van omzetschok naar financiële positie van mkb-bedrijven	6
3 Impact coronapandemie op percentage illiquide mkb-bedrijven	8
4 Van liquiditeit naar solvabiliteit	9
5 Beperkingen analyse en robuustheid uitkomsten	13
6 Tot slot	14
Geraadpleegde literatuur	14
Appendix	15
A.1 Samenstelling mkb bedrijvenbestand	16
A.2 Berekening winst voor belasting en depreciatie	17
A.3 Berekening percentage illiquide bedrijven	20
A.4 Berekening solvabiliteit en percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen	21

Kernpunten

- De coronapandemie en de contactbeperkende maatregelen hebben in het mkb geleid tot een toename van het aantal bedrijven met een liquiditeitstekort begin 2021. Naar schatting zijn circa 9.300 bedrijven door de coronapandemie in liquiditeitsproblemen gekomen;
- De toename is met name groot in bedrijfstakken die het meeste last hadden van de contactbeperkende maatregelen ingesteld door de overheid, zoals eet- en drinkgelegenheden, reisbemiddeling, wellness, sport en recreatie en de kunsten;
- Het steun- en herstelpakket van de overheid heeft in die bedrijfstakken een relatief grote impact, en zwakt de toename van het percentage bedrijven met een liquiditeitstekort af;
- In de bedrijfstakken die het meeste last hadden van de contactbeperkende maatregelen is de verslechtering van de solvabiliteit van mkb-bedrijven aanzienlijk. In de overige bedrijfstakken is de impact van de coronapandemie op de solvabiliteit een stuk kleiner. Dit komt doordat het geraamde operationele verlies voor veel bedrijven relatief klein was ten opzichte van het eigen vermogen op de balans;
- De achteruitgang in de solvabiliteitspositie van mkb-bedrijven verschilt sterk van bedrijf tot bedrijf, met name in de zwaar door de coronapandemie getroffen bedrijfstakken;
- De toename van het percentage mkb-bedrijven waarbij als gevolg van de coronapandemie het eigen vermogen negatief is geworden, is relatief bescheiden (2 procentpunten), in lijn met de beperkte toename van het aantal waargenomen faillissementen en bedrijfsopheffingen in Nederland tot medio 2021. Naar schatting is het eigen vermogen van circa 3.700 mkb-bedrijven negatief geworden door de coronapandemie;
- Het solvabiliteitstekort dat in het mkb als gevolg van de coronapandemie is ontstaan bedraagt circa EUR 2,1 miljard. Het mediane solvabiliteitstekort dat door de pandemie is ontstaan is EUR 13 duizend.

1 Inleiding

Deze DNB analyse maakt een eerste inschatting van de financiële positie van het Nederlandse Midden en Kleinbedrijf (mkb) begin 2021. Dat doen we op basis van niet-openbare microdata van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) betreffende de jaarrekening (balans en verlies en winstrekening) van alle naamloze en besloten vennootschappen in Nederland, hoofdactiviteit van het bedrijf, de bedrijfsomzet per kwartaal, het aantal werkzame personen per kwartaal en de uitgekeerde (voorschot)bedragen uit het steun- en herstelpakket van de overheid. In de Appendix wordt een gedetailleerde beschrijving van de gebruikte microdata-bestanden gegeven en hoe deze zijn gekoppeld.

We beperken onze steekproef in lijn met Vogt en Van der Wiel (2020) tot:

- Het mkb: bedrijven met minder dan 250 werkzame personen en een balanstotaal kleiner dan EUR 40 miljoen;
- Besloten vennootschappen;
- Bedrijven met een solvabiliteit groter dan -100 procent van het balanstotaal. We nemen bedrijven met een negatief eigen vermogen mee omdat dit juist voor startende bedrijven niet ongebruikelijk is. Als een (startend) bedrijf net een grote investering gemaakt heeft, kan het eigen vermogen negatief zijn. Dat betekent echter niet dat het bedrijf in economische termen ook insolvent is;
- Daarnaast verwijderen we "lege" bedrijven uit het bedrijvenbestand in 2019. Deze definiëren we als bedrijven die geen directeur grootaandeelhouder, geen vaste of flexibele werknemers in dienst hebben en geen loonkosten hebben.

Ons mkb-bestand bestaat in 2019 in totaal uit 186 duizend bedrijven¹. Figuur 1.1 geeft de verdeling van bedrijven naar aantal werkzame personen in 2019 weer. Circa een derde van alle bedrijven heeft 1 werkzame persoon. Circa drie kwart van de bedrijven in ons bestand zijn micro-bedrijven (minder dan 10 werkzame personen). Circa een op de vijf bedrijven valt qua grootteklasse binnen het kleinbedrijf (tussen de 10 en 50 werkzame personen), en een op de twintig in het middenbedrijf (tussen 50 en 250 werkzame personen).

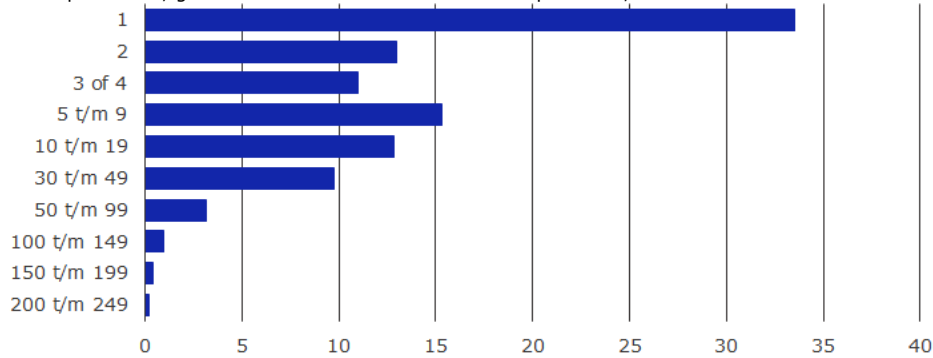
Figuur 1.2 geeft de grootste bedrijfstakken binnen het mkb weer. De bedrijfstakken zijn gedefinieerd op basis van de Standaard Bedrijfsindeling (SBI) 2008 opgesteld door het CBS. De SBI is een hiërarchische indeling van economische activiteiten die gebruikt wordt om bedrijven in te delen naar hun hoofdactiviteit. De SBI kent vijf niveaus. In Figuur 1.2 is de activiteit weergegeven op 2-cijferig niveau; de bedrijfstak. Indien we de uitkomsten op 5-cijferig, zeer granulair, SBI-niveau bespreken gebruiken we de term sub-bedrijfstak.² Duidelijk wordt dat binnen het mkb holdings en managementadviesbureaus de grootste groep vormen: 15 procent van alle mkb-bedrijven is actief binnen deze bedrijfstak. Binnen de groothandel is nog eens 12 procent van alle mkb-bedrijven in onze data actief. De overige bedrijfstakken zijn aanzienlijk kleiner, en hebben maximaal een aandeel dat half zo groot is als dat van de groothandel.

¹ In 2019 viel 98% van de jaarrekeningen in het bestand onder het mkb. Binnen deze groep bedrijven had 96% de rechtsvorm besloten vennootschap. Van het mkb met rechtsvorm besloten vennootschap had 95% een solvabiliteit > -100 procent van het balanstotaal. Van deze bedrijven was 86% niet "leeg". Het grootste percentage "lege" bedrijven vinden we in de bedrijfstakken holdings en managementadviesbureaus (15%) en groothandel (13%).

² Meer achtergrondinformatie over de SBI-indeling is te vinden op de website van het CBS, zie [hier](#).

Figuur 1.1 mkb bedrijven naar grootteklasse

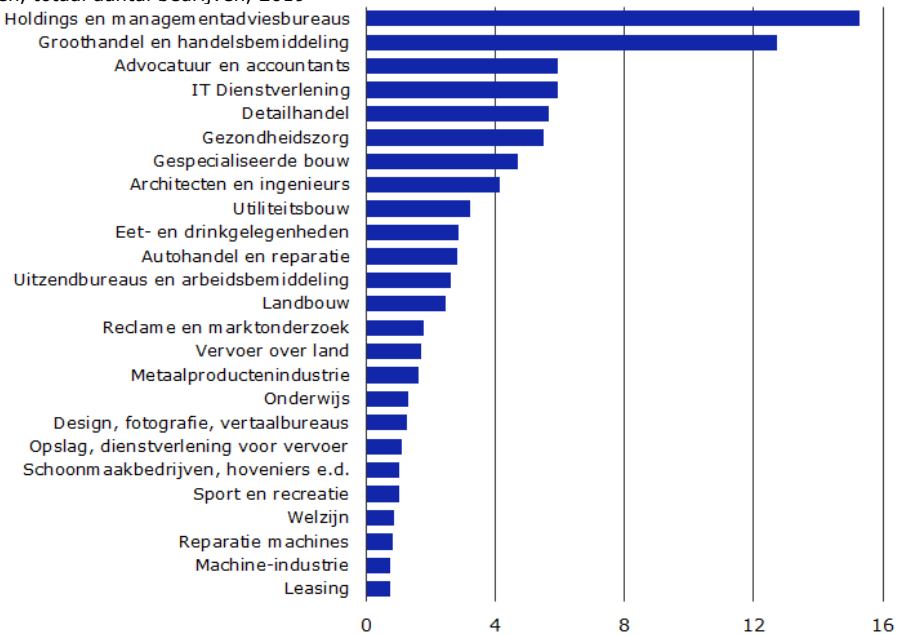
Aandeel in procenten; grootteklasse o.b.v. aantal werkzame personen, 2019

Bron: CBS en DNB.

Figuur 1.2 Grootste bedrijfstakken binnen het mkb

Procenten, totaal aantal bedrijven, 2019

Bron: CBS en DNB.

2 Van omzetschok naar financiële positie van mkb-bedrijven

Het door ons gehanteerde model om de impact van de coronapandemie op de financiële positie van bedrijven te bepalen is gebaseerd op de aanpak in Schivardi en Romano (2020), De Vito en Gómez (2020) en twee recente papers van het IMF (Ebeke et al., 2020 en Díez et al., 2021). De intuïtie van het model beschrijven we onderstaand. Een gedetailleerde beschrijving van de door ons gebruikte methodologie is opgenomen in de Appendix.

Het model bestaat uit twee berekeningsstappen. In de eerste stap berekenen we hoe zwaar een bedrijf wordt getroffen door de coronapandemie door de volgende reeksen uit onze database te analyseren: het omzetverlies, gemeten als de jaar-op-jaar omzetmutatie in 2020, de jaar-op-jaar mutatie van het aantal werkzame personen, en de jaar-op-jaar mutatie van de kosten van de omzet. De operationele winst bepalen we door de omzet te verminderen met de loonkosten, intermediaire kosten, rentebetalingen en de te betalen belastingen. Bij dit bedrag tellen we de voorschotbedragen op die bedrijven hebben gekregen uit het steun- en herstelpakket van de overheid. We houden rekening met de tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor werkgelegenheid (NOW), de tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren Covid-19 (TOGS) en de regeling tegemoetkoming vaste Lasten (TVL). Indien het verwachte operationele verlies groter is dan het bedrag aan liquide middelen op de eindbalans 2019 is sprake van een liquiditeitstekort. Deze bedrijven duiden we in onze analyse aan als illiquide. We houden bij deze berekeningen geen rekening met het door de overheid verleende belastinguitstel. Een inschatting van de invloed van belastinguitstel wordt bemoeilijkt doordat we alleen informatie hebben over de actuele stand (dd. 28 februari 2021). Deze bedraagt EUR 16 miljard, bij ongeveer 250 duizend ondernemers. In totaal heeft echter EUR 36 miljard aan belastinguitstel opengestaan. Veel ondernemers hebben afgelost (circa EUR 16 miljard) of hebben belastingvermindering (EUR 4 miljard) gekregen.³ Al met al is het hierdoor heel lastig in te schatten voor welk bedrag bedrijven gebruik hebben gemaakt van het belastinguitstel. Hierdoor hebben we hiervan afgezien. Mogelijk overschatten we hiermee het percentage bedrijven met een liquiditeitstekort (iets).

In de tweede stap bepalen we de impact van de liquiditeitsmutatie op de solvabiliteit van bedrijven. Daarbij volgen we het IMF (Díez et al., 2021 en Ebeke et al., 2021) en gaan er in ons basispad van uit dat bedrijven met liquiditeitstekorten het tekort volledig kunnen financieren met vreemd vermogen. In het licht van de moratoria op aflossing en rentebetalingen door banken en de verruimde kredietgarantieregelingen lijkt dit een plausibele aanname. We nemen conform de IMF-studies aan dat bedrijven met een liquiditeitsoverschot de extra liquide middelen aanhouden, mede gelet op de met de coronapandemie gepaard gaande grote onzekerheid. Bovendien nemen we aan dat alle schuld doorgerold kan worden en de rentelasten in 2020 gelijk zijn aan de rentelasten in 2019. Onder deze aannames kunnen we het verwachte eigen vermogen en het verwachte schuldniveau eind 2020 ramen. Met deze twee balansposten berekenen we vervolgens de solvabiliteitsratio (eigen vermogen/schuldniveau) en het percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen.

Na deze twee stappen kunnen we per (sub)bedrijfstak de ontwikkeling in de liquiditeit en solvabiliteit, alsmede de mutatie van het percentage bedrijven met een liquiditeitstekort en een negatief eigen vermogen. Daarbij zetten we de ontwikkeling van deze kengetallen telkens af tegen een "normaal" jaar, in een zogenoemd counterfactual scenario. In dit scenario berekenen we het beloop van de liquiditeit en de solvabiliteit in 2020 onder de aanname dat de omzet, arbeidskosten, intermediaire kosten, rentebetalingen en belastingen van elk bedrijf in onze dataset identiek is aan 2019.

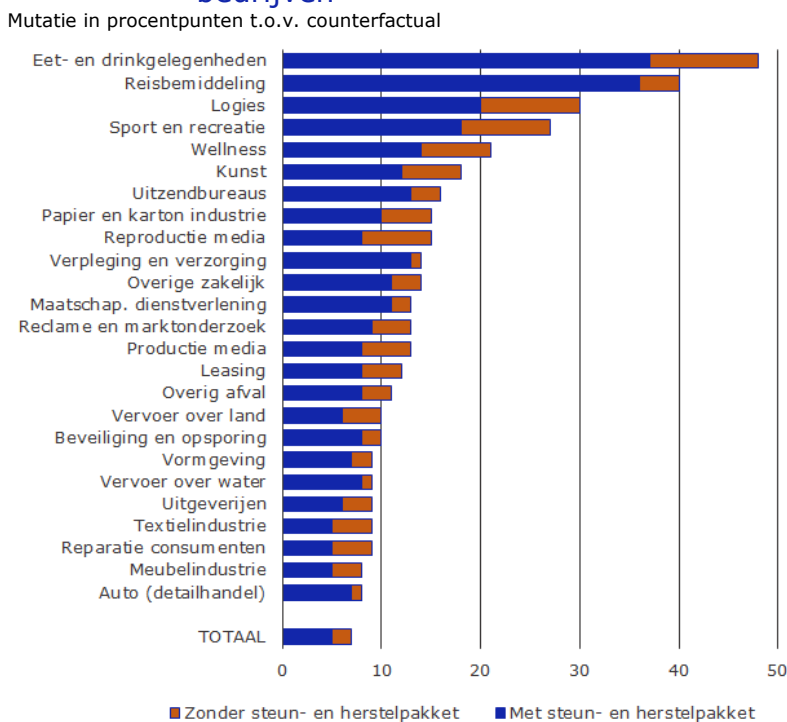
In de volgende paragrafen presenteren we de uitkomsten van onze analyse, waarbij we de nadruk leggen op de bedrijfstakken waar de negatieve invloed van de coronapandemie op respectievelijk de liquiditeit en solvabiliteit het grootst was.

³ Informatie ontleend aan de kabinetsbrief "Het steun- en herstelpakket in het derde kwartaal van 2021" van de regering aan de Tweede Kamer (d.d. 27 mei 2021, Kamerstuk 2021Z09148, zie [hier](#)).

3 Impact coronapandemie op percentage illiquide mkb-bedrijven

Figuur 3.1 geeft de bedrijfstakken weer met de sterkste toename van het percentage illiquide mkb-bedrijven (of: bedrijven met een liquiditeitstekort), evenals de mediane toename van alle illiquide bedrijven in het mkb. De toename is daarbij telkens berekend ten opzichte van het counterfactual scenario. De oranje staafjes geven daarbij weer wat de stijging van het percentage illiquide bedrijven zou zijn geweest zonder het steun- en herstelpakket van de overheid. De blauwe staafjes geven de stijging van het aandeel illiquide bedrijven weer inclusief het steun- en herstelpakket.⁴

Figuur 3.1 Bedrijfstakken met sterkste toename percentage illiquide mkb-bedrijven

Bron: CBS en DNB.

Toelichting: Het counterfactual scenario voor 2020 is qua omzet, winst, kosten identiek aan 2019. Alleen bedrijfstakken met >150 bedrijven in 2019. Aandeel illiquide bedrijven = 100 * aantal illiquide bedrijven (liquide middelen < 0) / totaal aantal bedrijven.

Uit Figuur 3.1 is af te leiden dat de toename van het percentage illiquide bedrijven voor het gehele mkb 7 procentpunten is ten opzichte van de counterfactual. Met het steun- en herstelpakket is dat "slechts" 5 procentpunten. Dit betekent dat circa 9.300 bedrijven door de coronapandemie in liquiditeitsproblemen zijn gekomen. De verschillen tussen de bedrijfstakken zijn groot. De toename van bedrijven met een liquiditeitstekort is sterk geconcentreerd in bedrijfstakken die het meeste last hadden van de contactbeperkende maatregelen, zoals eet- en drinkgelegenheden (37 procentpunten), reisbemiddeling

⁴ Bij de berekening van de winst houden we rekening met de geregistreerde uitgekeerde voorschotten TOGS, NOW en TVL in het eerste tot en met het derde kwartaal van 2020. Voor het vierde kwartaal van 2020 hebben we niet de beschikking over de geregistreerde voorschotten en berekenen we de verwachte voorschotten op basis van de voorwaarden van de regelingen. Zie de Appendix voor een nadere toelichting.

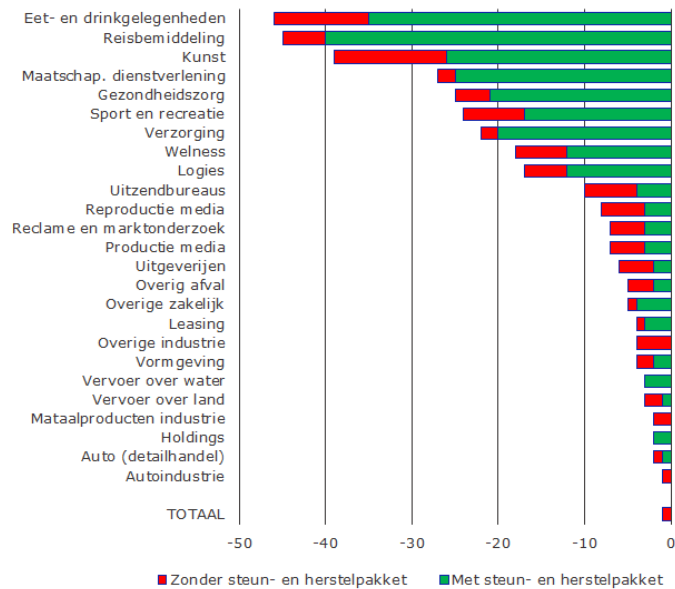
(36 procentpunten), logies (20 procentpunten), wellness (14 procentpunten), sport en recreatie (18 procentpunten) en de kunstsector (12 procentpunten). Het steun- en herstelpakket heeft in die bedrijfstakken een relatief grote impact, en zwakt de toename van het percentage bedrijven met een liquiditeitstekort af. Desalniettemin neemt het percentage bedrijven met een liquiditeitstekort daar stevig toe, ook indien we rekening houden met het steun- en herstelpakket.

De toename van het percentage illiquide bedrijven (het staafje totaal) voor het hele mkb –we onderscheiden in totaal 60 bedrijfstakken– is een stuk lager omdat een relatief groot deel van de Nederlandse bedrijven een veel minder sterke achteruitgang ondervond dan de bedrijfstakken die het meeste last hadden van de contactbeperkende maatregelen. Bedrijfstakken met een relatief kleine toename van het percentage illiquide bedrijven vinden we onder meer in de telecommunicatie (0 procentpunt), advocatuur en accountants (3 procentpunten), architecten en ingenieursbureaus (3 procentpunten), it-dienstverlening (3 procentpunten) en de utiliteitsbouw (3 procentpunten). Binnen de bedrijfstak detailhandel is de spreiding groot. Aan de ene kant nam als gevolg van de coronapandemie het percentage illiquide bedrijven (licht) af in de sub-sectoren doe het zelf artikelen (-2 procentpunten) en audio- en videoapparatuur (-1 procentpunt), terwijl sub-bedrijfstakken als benzinestations (6 procentpunten) detailhandel in kleding- en modeartikelen (9 procentpunten) en schoenen en lederwaren (12 procentpunten) gezien over heel 2020 een relatief sterke toename kenden.

4 Van liquiditeit naar solvabiliteit

Figuur 4.1 geeft de mutatie in de mediane solvabiliteitspositie weer van de zwaarst getroffen bedrijfstakken indien mkb-bedrijven de gehele omzetschok laten doorwerken in hun solvabiliteitspositie. De mutatie is wederom uitgedrukt ten opzichte van een *counterfactual* scenario zonder coronapandemie, d.w.z. een jaar waarin de omzet en kosten identiek zouden zijn geweest aan die in 2019. De achteruitgang in de mediane solvabiliteitspositie voor het gehele mkb is beperkt, maar eet en drinkgelegenheden, reisbemiddeling en de kunsten worden bovenmatig hard geraakt. De verklaring voor het grote verschil tussen de ontwikkeling voor het mkb als geheel en de zwaar getroffen bedrijfstakken is dat het verlies door de coronapandemie bij veel mkb-bedrijven *bezien over heel 2020* beperkt is gebleven ten opzichte van de hoeveelheid liquide middelen. Hierdoor hoeft er weinig tot niet geleend te worden om de liquiditeitspositie aan te zuiveren en verandert de solvabiliteitsquote per saldo nauwelijks. In circa de helft van de bedrijfstakken is de mediane solvabiliteit gelijk gebleven of verbeterd. In het oog springt de verbetering in de sub-bedrijfstakken in de bouwsector, en daaraan gerelateerde sub-bedrijfstakken als de burgerlijke en utiliteitsbouw, gespecialiseerde bouw, architectenbureaus, ingenieursbureaus, wegebouw en stratenmakers en loodgieters.

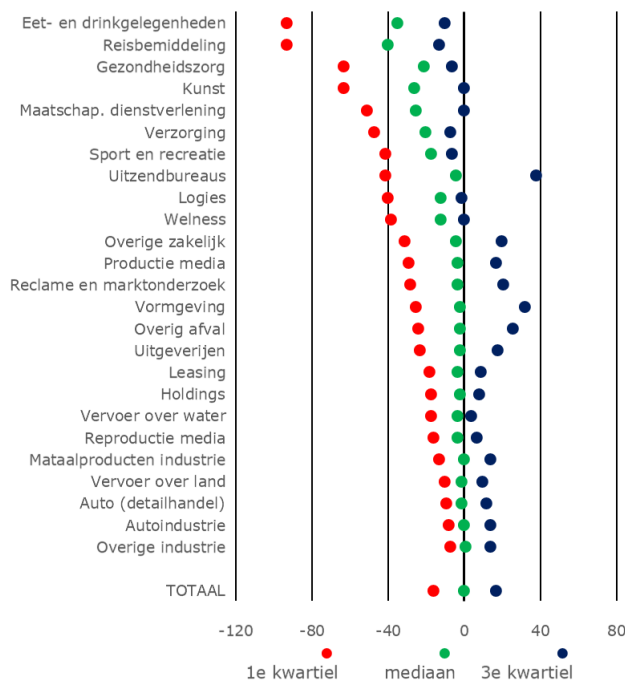
Figuur 4.1 Bedrijfstakken met sterkste afname mediane solvabiliteitsratio mkb
Mutatie in procentpunten t.o.v. counterfactual

Bron: CBS en DNB.
Toelichting: Het counterfactual scenario voor 2020 is qua omzet, winst, kosten identiek aan 2019. Alleen bedrijfstakken met >150 bedrijven in 2019. Solvabiliteitsquote = 100 * eigen vermogen/vreemd vermogen.

Figuur 4.2 Spreiding mutatie solvabiliteitsratio zwaar getroffen bedrijfstakken mkb

Mutatie in procentpunten t.o.v. counterfactual, met steun- en herstelpakket, bedrijfstakken met sterkste afname

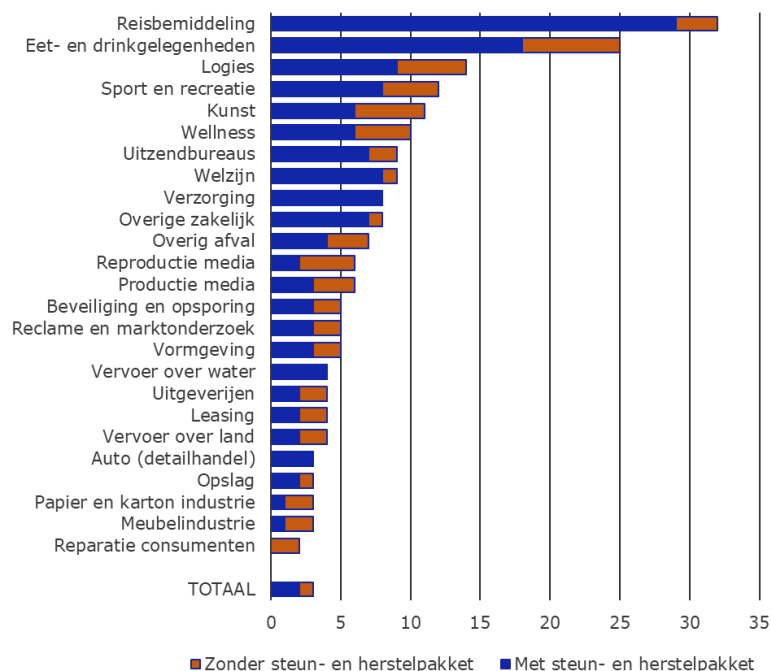
Bron: CBS en DNB.
Toelichting: Het counterfactual scenario voor 2020 is qua omzet, winst, kosten identiek aan 2019. Alleen bedrijfstakken met >150 bedrijven in 2019. Solvabiliteitsquote = 100 * eigen vermogen/vreemd vermogen.

Ook in sub-bedrijfstakken als webhosting, gegevensverwerking, rechtskundige dienstverlening en veterinaire dienstverlening verbeterde de mediane solvabiliteit.

De spreiding van de solvabiliteitsmutatie binnen de zwaarst getroffen bedrijfstakken uit Figuur 4.1 is weergegeven in Figuur 4.2. We geven daarbij de spreiding weer indien we rekening houden met de voorschotbedragen die mkb-bedrijven ontvangen uit het steun- en herstelpakket. De spreiding binnen bedrijfstakken is met name in de zwaarst getroffen bedrijfstakken groot. De mate waarin bedrijven hun solvabiliteitspositie zien verslechteren verschilt sterk van bedrijf tot bedrijf, met name in de zwaar door de coronapandemie getroffen bedrijfstakken. Tegelijkertijd ervaart in de zwaarst getroffen bedrijfstakken het gros van de mkb-bedrijven wel een duidelijke verslechtering: in de zwaarst getroffen bedrijfstakken ligt 75 procent (3^e kwartiel) van de mutaties onder of net op de nul procentpunt.

Figuur 4.3 Bedrijfstakken met sterkste toename mkb-bedrijven met een negatief eigen vermogen

Mutatie in procentpunten t.o.v. counterfactual

Bron: CBS en DNB.

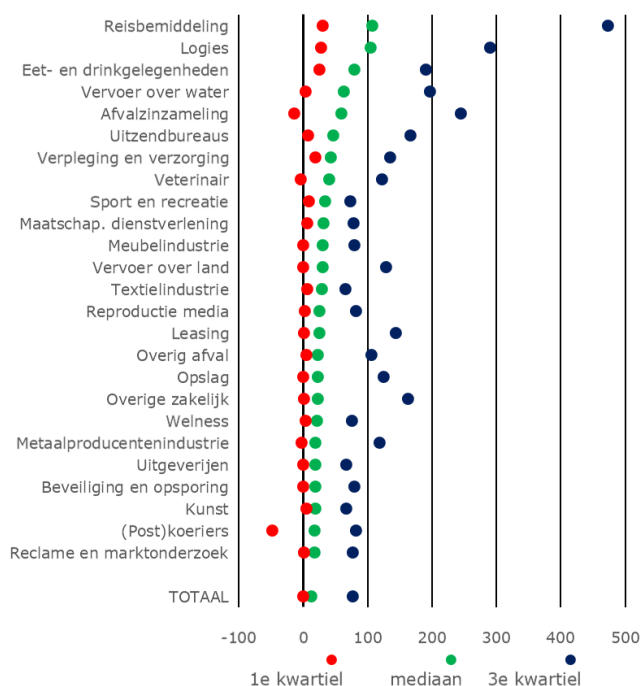
Toelichting: Het counterfactual scenario voor 2020 is qua omzet 2020 qua omzet, winst, kosten identiek aan 2019. Alleen bedrijfstakken met >150 bedrijven in 2019. Percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen = $100 \cdot \frac{\text{aantal bedrijven met een eigen vermogen} < 0}{\text{totaal aantal bedrijven}}$.

Figuur 4.3 geeft de bedrijfstakken weer met de grootste toename van het percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen. De mutatie is wederom uitgedrukt ten opzichte van een *counterfactual* scenario zonder coronapandemie. De oranje staafjes geven daarbij weer wat de stijging van het percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen zou zijn geweest zonder steun- en herstelpakket. De blauwe staafjes geven de stijging van dit percentage inclusief het steun- en herstelpakket weer. Het percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen steeg volgens onze berekeningen het sterkst in de reisbemiddeling (29 procentpunten), eet en drinkgelegenheden (18 procentpunten), logies (9 procentpunten) en sport en recreatie (8 procentpunten). Het steun- en herstelpakket heeft in de zwaar getroffen bedrijven duidelijk een dempende werking. Voor het gehele mkb is de stijging van het

percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen inclusief steun- en herstelpakket is met 2 procentpunten relatief beperkt (circa 3.700 bedrijven). Deze relatief kleine toename voor het mkb als geheel, past in het beeld van de beperkte toename van het aantal faillissementen en bedrijfsopheffingen in Nederland tot midden 2021.

Figuur 4.4 Spreiding solvabiliteitstekort zwaar getroffen bedrijfstakken mkb

In duizend EUR t.o.v. counterfactual, met steun- en herstelpakket, bedrijfstakken met grootste behoefte

Bron: CBS en DNB.

Toelichting: Het counterfactual scenario voor 2020 is qua omzet 2020 qua omzet, winst, kosten identiek aan 2019. Alleen bedrijfstakken met >150 bedrijven in 2019. Solvabiliteitstekort = eigen vermogen (EUR) in 2020 indien negatief.

Figuur 4.4 maakt inzichtelijk hoe groot het mediane bedrag (in duizend EUR) is dat mkb-bedrijven nodig zouden hebben om hun negatieve eigen vermogen terug te dringen naar EUR 0: "het solvabiliteits- tekort". Tevens is de spreiding rond de mediaan weergegeven door het 1^e en 3^e kwartiel weer te geven. De bedrijfstakken zijn daarbij geordend op hun mediane solvabiliteitstekort, indien we rekening houden met de uitgekeerde voorschotbedragen uit het steun- en herstelpakket. Het mediane benodigde bedrag voor bedrijven met een negatieve solvabiliteit is EUR 13.000. De grootste mediane solvabiliteitstekorten treffen we aan in de reisbemiddeling en logies. Het mediane bedrag is daar EUR 100.000. In de bedrijfstak eet- en drinkgelegenheden is het mediane bedrag EUR 80.000. In de bedrijfstak reclame en marktonderzoek is het mediane bedrag "slechts" EUR 18.000. Ook hier geldt wederom dat de spreiding groot is. In de reisbemiddeling heeft een kwart van de mkb-bedrijven minder dan EUR 31.000 nodig (< 1^e kwartiel), terwijl een kwart meer dan EUR 474.000 eigen vermogen moet aantrekken om het solvabiliteitstekort teniet te doen (>3^e kwartiel). Opmerkelijk is dat er in de top-25 ook enkele bedrijfstakken zitten waarbij een kwart van de mkb-bedrijven er qua solvabiliteitstekort beter voorstaat dan in het counterfactual scenario. De totale behoefte aan eigen vermogen voor alle mkb-bedrijven tezamen is EUR 2,1 miljard ten opzichte van de counterfactual. Daarbij houden we rekening met de uitgekeerde voorschotbedragen. Het grootste bedrag aan eigen vermogen is benodigd in respectievelijk

eet- en drinkgelegenheden (EUR 310 miljoen), groothandel (EUR 290 miljoen), uitzendbureaus (EUR 144 miljoen), reisbemiddeling (EUR 136 miljoen) en holdings en managementadviesbureaus (EUR 109 miljoen).

5 Beperkingen analyse en robuustheid uitkomsten

In het model dat we hanteren om de liquiditeits- en solvabiliteitspositie van mkb-bedrijven in 2020 te ramen moeten we aannames maken over hoe bedrijven een eventueel ontstaan liquiditeitstekort aanvullen. Onderstaand bespreken we een aantal van deze onzekerheden.

Een eerste onzekerheid is de wijze waarop bedrijven het liquiditeitstekort financieren. Wij nemen aan dat het liquiditeitstekort volledig wordt gefinancierd met vreemd vermogen. Indien bedrijven er in werkelijkheid voor kiezen en in slagen een deel van het liquiditeitstekort te financieren met eigen vermogen is de achteruitgang in de solvabiliteitsratio minder sterk dan in de voorgaande paragrafen gepresenteerd.

Een tweede onzekerheid betreft de hoeveelheid financiering die bedrijven aantrekken. Wij nemen aan dat bedrijven hun liquiditeitstekort precies aanvullen (tot EUR 0). Indien bedrijven besluiten meer te lenen en hun cash-positie aan te vullen, bijvoorbeeld tot de hoeveelheid liquide middelen eind 2019, dan verslechtert dit de solvabiliteitspositie potentieel verder, afhankelijk van de precieze financieringsmix (eigen vermogen/vreemd vermogen).

Een derde onzekerheid betreft of en in welke mate bedrijven er in slagen de kosten van de omzet terug te dringen. We nemen in de voorgaande paragrafen aan dat bedrijven hier slechts ten dele in slagen (zie ook de Appendix). Het idee is dat bedrijven de kosten van de omzet niet volledig naar rato kunnen terugdringen met de omvang van het omzetverlies als gevolg van de coronapandemie, omdat een deel van deze kosten vast of niet volledig variabel is. Denk hierbij aan de vaste kosten van de productie, of reeds gedane bestellingen voor intermediaire goederen. De recente studies van Ebeke et al. (2021) en Díez et al. (2021) nemen aan dat bedrijven dit wel lukt.

Tabel 5.1 **Onzekerheid over aanpassing kosten van de omzet**

In procentpunten t.o.v. counterfactual

		Kosten van de omzet passen zich aan ...		
		met de berekende elasticiteiten	50% van de omvang van de omzetschok	100% van de omvang van de omzetschok
% bedrijven met liquiditeitstekort	zonder steun- en herstelpakket	7	10	5
	met steun- en herstelpakket	5	8	3
mutatie mediane solvabiliteitsratio	zonder steun- en herstelpakket	-1	-1	-1
	met steun- en herstelpakket	0	0	0
% bedrijven met negatief eigen vermogen	zonder steun- en herstelpakket	3	4	2
	met steun- en herstelpakket	2	3	1

Bron: CBS en DNB.

Tabel 5.1 maakt voor de laatste onzekerheid inzichtelijk wat de invloed is op onze resultaten. De derde -gearceerde- kolom geeft de uitkomsten weer van ons basismodel. Hierin nemen we aan dat de kosten van de omzet zich aanpassen met de berekende omzet-elasticiteit van de kosten van omzet. Ter

indicatie: de mediane elasticiteit berekend over alle (sub)bedrijfstukken is 0,69; dit betekent dat het mediane bedrijf bij een omzetverlies van 100% de kosten van de omzet met 69% kan terugbrengen. De vierde kolom geeft weer wat de invloed is op de uitkomsten indien we aannemen dat de kosten van de omzet slechts met 50% van het omzetverlies kunnen worden teruggebracht. Het aantal bedrijven met een liquiditeitstekort neemt dan circa 3 procentpunten sterker toe, en het percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen 1 procentpunt meer. De vijfde kolom geeft weer wat er gebeurt indien de kosten van de omzet volledig naar rato van het omzetverlies kunnen worden aangepast. Uit die berekening wordt duidelijk dat het percentage illiquide bedrijven met 2 procentpunten minder stijgt, en het percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen met 1 procentpunt minder.

6 Tot slot

De coronapandemie en de contactbeperkende maatregelen hebben volgens onze berekeningen geleid tot een toename van het aantal bedrijven met een liquiditeitstekort in een aantal zwaar getroffen bedrijfstukken. Het steun- en herstelpakket heeft in die bedrijfstukken ook de grootste impact, en zwakken de toename van het percentage bedrijven met een liquiditeitstekort af. Bovendien is door het steun- en herstelpakket massaontslag voorkomen. Per saldo is het percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen in de gehele mkb-populatie nauwelijks toegenomen, wat in lijn lijkt met de beperkte toename van het aantal faillissementen en bedrijfsopheffingen in Nederland tot nu toe. Dat laat onverlet dat in bedrijfstukken als reisbemiddeling, restaurants, logies en sport en recreatie het percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen fors is gestegen.

Geraadpleegde literatuur

- De Vito, A. en J. Gómez (2020), Estimating the COVID-19 cash crunch: Global evidence and policy, *Journal of Accounting and Public Policy*, 30(2), 1-14, [link](#).
- Díez, F.J., Duval, R., Fan, J., Garrido, J., Kalemli-Özcan, S., Maggi, C., Martinez-Peria, S. en N. Pie (2021), *Insolvency prospects among small and medium enterprises in advanced economies: assessment and policy options*, IMF Staff Discussion Note, SDN/2021/002, [link](#).
- Ebeke, C.H., Jovanovic, N. Valderrama, J. en J. Zhou (2021), *Corporate liquidity and solvency in Europe during COVID-19: the role of policies*, IMF Working Paper 2021/056, [link](#).
- Schivardi, F. and G. Romano (2020), *A simple method to compute liquidity shortfalls during the COVID-19 crisis with an application to Italy*, mimeo, [link](#).
- Vogt, B. en K. van der Wiel (2020), *Een stresstest van het Nederlandse mkb*, CPB Achtergronddocument bij Risicorapportage Financiële Markten 2020, [link](#).

Appendix

Berekening financiële positie mkb

A.1 Samenstelling mkb bedrijvenbestand

Alle analyses zijn uitgevoerd op het niveau van de ondernemingsgroep. Zo'n groep kan bestaan uit één of meerdere juridische eenheden en is autonoom ten opzichte van het financieringsproces. De basis wordt gevormd door de statistiek financiën van alle niet-financiële ondernemingen (NFO). In dat bestand zitten gedetailleerde gegevens over de bedrijfstak (SBI op 2-cijferig niveau) en de jaarlijkse balans en verlies- en winstrekening van alle Nederlandse bedrijven die wettelijk verplicht zijn vennootschapsbelasting af te dragen. De gegevens zijn verzameld op het niveau van de juridische eenheid die de fiscale aangifte doet. Indien een onderneming bestaat uit meerdere juridische eenheden tellen we de balansposten bij elkaar op, om te komen tot de balans van de totale ondernemingsgroep. Voor de grootste Nederlandse ondernemingsgroepen voert het CBS deze consolidatie zelf uit. Voor grootste ondernemingsgroepen zit er dus maar één fiscale aangifte in het NFO-bestand. We kennen de ondernemingsgroep in dat geval de bedrijfstak toe van de juridische eenheid met het grootste balanstotaal.⁵ We koppelen de NFO-data aan het algemeen bedrijvenregister (ABR) om de grootteklasse van de onderneming in termen van werkzame personen te bepalen en de ondernemingsgroep in te kunnen delen naar sub-bedrijfstak (SBI op 5-cijferig niveau).

Het gekoppelde NFO-ABR bestand verrijken we voorts met de bedrijfsomzetten per kwartaal over de periode 2015K1-2020K4. De bedrijfsomzetten per kwartaal zijn afkomstig uit het zogenoemde DRT-BEID bestand⁶. Dit bestand bevat de omzet van de populatie bedrijven met als hoofdactiviteit groothandel en handelsbemiddeling, vervoer en opslag, horeca, informatie en communicatie, specialistische zakelijke diensten, overige zakelijke dienstverlening en overige diensten. Op verzoek van DNB is een aanvullend microdatabestand aangemaakt met de omzet van de overige bedrijfstakken uit de productiestatistiek. Het CBS verzamelt geen omzetcijfers voor de bedrijfstakken landbouw, bosbouw en visserij, overheid, onderwijs, gezondheids- en welzijnszorg, cultuur en sport en recreatie. Voor de inschatting van de omzetontwikkeling in deze bedrijfstakken maken we gebruik van sectorrapporten van de grootbanken, sentimentsindicatoren en gesprekken met belangenverenigingen.

Daarnaast verrijken we het bestand met informatie over de lonen en andere baankenmerken van alle werknemers bij Nederlandse bedrijven (POLISBUS). Deze zogenoemde Polisadministratie is gebaseerd op de loonaangiften bij de Belastingdienst en het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). We gebruiken deze gegevens om te bepalen in welke mate bedrijven hun personeelsbestand na de omzetschok als gevolg van de coronapandemie hebben aangepast. In de POLISBUS is ook een variabele opgenomen die aangeeft of de baan wordt ingevuld door een directeur groot aandeelhouder, en of de baan wordt uitgevoerd op basis van een vast of flexibel contract.

Tot slot maken we gebruik van uitgekeerde bedragen in het kader van regelingen uit het steun- en herstelpakket van de overheid, te weten: de eerste en tweede tijdelijke noodmaatregel overbrugging voor werkgelegenheid (NOW1 en NOW2), de tegemoetkoming ondernemers getroffen sectoren Covid-19 (TOGS) en de eerste regeling tegemoetkoming vaste Lasten (TVL1). De bedragen voor NOW1 en NOW2 bevatten voorschotuitkeringen en zijn gebaseerd op niet-openbare microdata van het CBS en zijn beschikbaar gesteld door het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen (UWV). De bestanden NOW1 en NOW2 bevatten voorschotuitkeringen en meten de bedragen met peildatum van respectievelijk 13 juli 2020 en 11 november 2020. De bedragen voor de TOGS en TVL1 zijn gebaseerd op niet-openbare

⁵ In het ruwe NFO-bestand 2019 bestond 76% van de ondernemingsgroepen uit 1 fiscale aangever, 17% uit 2 fiscale aangevers, 5% uit 3 fiscale aangevers en 2% uit 4 of meer fiscale aangevers.

⁶ Vernoemd naar het verwerkings- en analysesysteem DRT (directe ramingen totaal) en de bedrijfseenheid indicator (BEID).

microdata van het CBS, die afkomstig zijn van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO). De bedragen voor de TOGS betreffen de beschikbare informatie t/m 30 september 2020. De bedragen voor de TVL1 betreft de beschikbare informatie t/m 31 december 2020. De cijfers voor de NOW1, NOW2, TOGS en TVL geven de voorlopige, maar niet definitieve, eindstand.

Tot slot. Het CBS gebruikt in het NFO-bestand een andere ondernemingsbegrip dan in het ABR en de overige door ons gebruikte microdata bestanden. Het NFO-bestand is samengesteld op het niveau van de ondernemingsgroep. Het ABR en de overige door ons gebruikte bestanden zijn samengesteld op het niveau van de bedrijfseenheid. Het ABR bevat de omzettingssleutel om de bedrijfseenheden om te zetten in ondernemingsgroepen. In de praktijk blijkt dit registratieverschil voor onze analyse niet relevant. In 2019 bestonden de ondernemingsgroepen in het door ons gebruikte basisbestand - mkb-bedrijven met als rechtsvorm BV, solvabiliteit > -100% en niet "leeg"- voor 99,9% uit 1 bedrijfseenheid. Voor meer informatie over het verschil tussen ondernemingsgroepen en bedrijfseenheden verwijzen we naar de documentatiebestanden van NFO ([hier](#)) en het ABR ([hier](#)).

A.2 Berekening winst voor belasting en depreciatie

Onderstaand geven we de details van de berekening van de winst voor belasting en depreciatie. We bepalen op basis van de omzetmutatie van ondernemingsgroep i in sector j in kwartaal k de winst voor belasting en depreciatie (EBITDA) op kwartaalbasis. Onderstaande per kwartaal de berekening.

Berekening winst voor belasting en depreciatie in 2020K1

We berekenen de winst voor belasting en depreciatie in het eerste kwartaal (EBITDA $_{i,j,1}$) als:

$$EBITDA_{i,j,1} = T_{i,j,1} (1 + \Delta T_{i,j,1}) - C_{i,j,1}(1 + \Delta C_{i,j,1}) - W_{i,j,1}(1 + \Delta W_{i,j,1}) \quad (A.1)$$

Waarbij $T_{i,j,1}$ = netto-omzet van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in kwartaal 1, $C_{i,j,1}$ = kosten van de omzet van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2020K1, $W_{i,j,1}$ = loonkosten (incl. sociale lasten en pensioenpremies) van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2020K1, $\Delta T_{i,j,1}$ = jaar-op-jaar mutatie van de omzet van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2020K1, $\Delta C_{i,j,1}$ = jaar-op-jaar mutatie van de kosten van de omzet van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2020K1 en $\Delta W_{i,j,1}$ = jaar-op-jaar mutatie van de loonsom van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2020K1.

De netto bedrijfsomzet, kosten van de omzet en loonkosten van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2020K1 (resp. $T_{i,j,1}$, $C_{i,j,1}$ en $W_{i,j,1}$) berekenen we op basis van de verlies- en winstrekening over 2019. We nemen daarbij aan dat het kwartaalniveau van de (kosten van de) omzet en loonkosten gelijk is aan het jaarcijfer gedeeld door vier.

De jaar-op-jaar mutatie van de loonsom van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2020K1 ($\Delta W_{i,j,1}$) stellen we gelijk aan de jaar-op-jaarmutatie van het aantal werkzame personen van die ondernemingsgroep in de POLISBUS data. Indien voor een ondernemingsgroep gegevens ontbreken in de POLISBUS microdata berekenen we $\Delta W_{i,j,1}$ met de volgende formule: $\Delta W_{i,j,1} = \Delta T_{j,1} \varepsilon_j^w$, waarbij ε_j^w = de door ons geschatte elasticiteit van de loonkosten in bedrijfstak j is.

De jaar-op-jaar mutatie van de omzet van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2020K1 ($\Delta T_{i,j,1}$) stellen we gelijk aan de jaar-op-jaarmutatie van de omzet exclusief BTW van die ondernemingsgroep in het DRT-BEID bestand. Indien de bedrijfsomzet niet voorhanden is in het DRT-BEID bestand stellen we $\Delta T_{i,j,1}$ gelijk aan de mediane omzet in bedrijfstak j in het eerste kwartaal volgens de DRT-BEID data. Indien in het DRT_BEID omzetgegevens over de gehele bedrijfstak ontbreken stellen we de omzetschok voor elke

ondernemingsgroep in die bedrijfstak gelijk aan onze eigen inschatting van de omzetontwikkeling in deze bedrijfstak.

De jaar-op-jaar mutatie van de kosten van de omzet van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in het eerste kwartaal ($\Delta C_{i,j,1}$) berekenen we door de omzetmutatie per ondernemingsgroep ($\Delta T_{i,j,1}$) te vermenigvuldigen met de door ons geschatte elasticiteit van de kosten van de omzet, ε^C , $\Delta C_{i,j,1} = \Delta T_{i,j,1} \varepsilon_j^C$, waarbij $\varepsilon_j^C =$ de elasticiteit van de kosten van de omzet in bedrijfstak j is.

We schatten de elasticiteit van de kosten van de omzet (ε_j^C) en van de loonkosten (ε_j^W) in bedrijfstak j met behulp van regressieanalyse. We gebruiken hiervoor de bedrijfsomzet en loonkosten per ondernemingsgroep uit de verlies- en winstrekening uit de jaren van de financiële crisis (2008-2010). We regresseren daarbij respectievelijk de groei van de kosten van de omzet en de groei van de loonkosten op de groei van de omzet. We schatten deze regressie per bedrijfstak. Per bedrijfstak levert dit een schatting op van de elasticiteit van respectievelijk de loonkosten en de kosten van de omzet. We schatten de elasticiteiten op een zo granulaair mogelijk bedrijfstakniveau. Daarbij is het aantal waarnemingen leidend. Indien zich in 2008, 2009 of 2010 minder dan 100 ondernemingsgroepen in een sub-bedrijfstak (SBI 5-cijferig niveau) bevinden proberen we de elasticiteiten te schatten op bedrijfstak niveau (SBI 2-cijferig niveau). Indien zich ook daar minder dan 100 ondernemingsgroepen bevinden schatten we op hoofd bedrijfstak (SBI 1-cijfer niveau).

Box 1 Definitie netto-omzet (T), kosten van de omzet (C) en lonen (W)

T = netto-omzet

Tot de netto-omzet wordt gerekend: (1) de aan derden in rekening gebrachte bedragen voor geleverde goederen en/of verleende diensten, (2) de toe- of afneming van de voorraad gereed product en onderhanden werk, (3) de in eigen beheer vervaardigde vaste activa bestemd voor de eigen bedrijfsuitoefening, (4) de kostprijsverhogende belastingen, (5) overige bedrijfsopbrengsten, deze omvatten de opbrengsten uit nevenactiviteiten die niet direct het doel van de onderneming zijn.

C = kosten van de omzet

Dit betreft het grond- en hulpstoffenverbruik en de inkoopwaarde van de handelsgoederen en overige bedrijfskosten begrepen in de netto-omzet. Tot de overige bedrijfskosten behoren alle kosten, voor zover zij niet betrekking hebben op lonen, afschrijvingen en rentelasten. Tot de overige bedrijfskosten behoren tevens: de af te dragen kostprijsverhogende belastingen (zoals accijnzen), die in het bedrag van de netto omzet begrepen zijn; de kosten van ingeleend personeel en uitzendkrachten; toevoegingen aan de voorzieningen (excl. latente belastingen en pensioenen).

W = lonen, sociale lasten en pensioenlasten

Bron: CBS.

Berekening winst voor belasting en depreciatie in 2020K2

We berekenen $EBITDA_{i,j,2}$ als:

$$EBITDA_{i,j,2} = T_{i,j,2} (1 + \Delta T_{i,j,2}) - C_{i,j,2}(1 + \Delta C_{i,j,2}) - W_{i,j,2}(1 + \Delta W_{i,j,2}) + TOGS_{i,j,2} + NOW_{i,j,2} \quad (A.2)$$

De berekening van de EBITDA in 2020K2 is vrijwel identiek aan de berekening in 2020K1 met als verschil dat we de TOGS-subsidie en het voorschotbedrag vanuit de NOW optellen bij de omzet. We laten de bedragen voor de TOGS en NOW geheel in dit kwartaal vallen, ook indien de uitbetaling (pas) een kwartaal later plaatsvindt.

Berekening winst voor belasting en depreciatie in 2020K3

We berekenen $EBITDA_{i,j,3}$ als:

$$EBITDA_{i,j,3} = T_{i,j,3} (1 + \Delta T_{i,j,3}) - C_{i,j,3}(1 + \Delta C_{i,j,3}) - W_{i,j,3}(1 + \Delta W_{i,j,3}) + TVL_{i,j,3} + NOW_{i,j,3} \quad (A.3)$$

De berekening van de EBITDA in 2020K3 is vrijwel identiek aan de berekening in 2020K2, maar de TOGS-regeling werd in dit kwartaal opgevolgd door de TVL.

Berekening winst voor belasting en depreciatie in 2020K4

We berekenen EBITDA_{i,j,4} als:

$$\text{EBITDA}_{i,j,4} = T_{i,j,4} (1 + \Delta T_{i,j,4}) - C_{i,j,4}(1 + \Delta C_{i,j,4}) - W_{i,j,4}(1 + \Delta W_{i,j,4}) + \text{TVL}_{i,j,4} + \text{NOW}_{i,j,4} \quad (\text{A.4})$$

De berekening van de EBITDA in 2020K4 is vrijwel identiek aan de berekening in 2020K3, maar daarbij geldt een belangrijk verschil. Vanaf het vierde kwartaal ontbreken cijfers over de voorschotbedragen TVL en NOW, en schatten we de omvang van de uitgekeerde voorschotten. Daarbij doen we onder de veronderstelling dat bedrijven die recht hebben op de regeling er ook gebruik van maken. Onderstaand is –in meer detail– weergegeven hoe we de subsidies berekenen.

Berekening voorschotbedragen steun- en herstelpakket in 2020K4

TVL: deze regeling is toegankelijk voor bedrijven met 30 procent of meer omzetverlies over 3 aaneengesloten kalendermaanden. De omzetzalingsperiode van 3 kalendermaanden vangt aan op 1 oktober, 1 november of 1 december 2020. Het subsidiepercentage loopt lineair op met het omzetverlies, bij 30 procent omzetverlies geldt een subsidie-percentages van 50 procent, bij 100 procent omzetverlies een subsidiepercentage van 70 procent, waarbij de subsidie met 1,43 procentpunt toeneemt per 5 procentpunt toename van het omzetverlies.⁷ Het subsidiebedrag wordt berekend als normale omzet x omzetverlies x % vaste lasten % x subsidie in %; de TVL compenseert maximaal 50% van de vaste lasten. Het minimale bedrag dat wordt uitgekeerd is EUR 750, het maximale bedrag EUR 90.000. Het minimale bedrag aan vaste lasten is EUR 3.000.⁸

Regeling Horeca Voorraad en Aanpassingen (HVA): Verplicht gesloten eet- en drinkgelegenheden ontvangen eenmaal een opslag van 5,6% van hun omzetverlies in de periode oktober tot en met december 2020, mits ze voldoen aan de TVL voorwaarden⁹ De steun is bedoeld om te helpen met de kosten voor voorraad en aanpassingen m.b.t. de 1½ meter afstand. Het maximale bedrag van deze regeling is EUR 20.160. Dit bedrag komt bovenop de TVL.¹⁰

Berekening regeling opslag Voorraad Gesloten Detailhandel (VGD): Verplicht gesloten non-food detailhandelaren ontvangen eenmalig een opslag van 5,6 procent van hun omzetverlies in de periode oktober tot en met december 2020, mits ze voldoen aan de TVL voorwaarden.¹¹ Het maximale bedrag van deze regeling is EUR 20.160. SBI-codes die gebruik kunnen maken van deze regeling zijn [hier](#) te vinden.

NOW: In het vierde kwartaal is de NOW toegankelijk voor bedrijven met een omzetverlies van 20% of meer over 3 aaneengesloten kalendermaanden.¹² De omzetzalingsperiode van 3 kalendermaanden vangt aan op 1 oktober, 1 november of 1 december 2020. Als gebruik is gemaakt van de voorgaande NOW-

⁷ Dus: 30% omzetverlies | 50% subsidie; 35% omzetverlies | 51.43% subsidie t/m 100% omzetverlies | 70% subsidie.

⁸ In dit kwartaal hebben alle SBI-codes met uitzondering van krediet- en financiële instellingen (SBI-codes 641, 64301, 64302, 649, 65 of 66), publiek gefinancierde scholen (SBI-code 85), huishoudens (SBI-codes 97 en 98) en (internationale) overheidsinstellingen (SBI-code 84 en 99) hebben recht op TVL in dit kwartaal. Onder de TVL vallen in dit kwartaal ook de regelingen die werkgevers in de horeca, gesloten detailhandel en evenementenbranche compenseren.

⁹ Regeling Horeca Voorraad en Aanpassingen (HVA). Zie [hier](#) voor meer informatie.

¹⁰ Bedrijven die vallen binnen een van de volgende SBI-codes komen in aanmerking voor de regeling: 56101 (restaurants), 56102 (fastfoodrestaurants, cafetaria's, ijssalons, eetkramen), 5629 (kantines en contractcatering), 5630 (cafés, discotheken, nachtclubs). Het maximale subsidiebedrag is EUR 20.160.

¹¹ Regeling opslag Voorraad Gesloten Detailhandel (VGD). Zie [hier](#) voor meer informatie.

¹² Zie [hier](#).

subsidieperiode dan volgt de periode van het omzetverlies automatisch de eerdere periode. De tegemoetkoming is maximaal 80 procent van de loonsom. De opslag op de sociale verzekeringsloonsom is 40 procent. Ontslag wegens bedrijfseconomische redenen mag, maar de werkgever heeft wel een inspanningsplicht om werknemers te begeleiden naar ander werk. Hiervoor is een meldingsplicht. Indien geen contact wordt gelegd met het UWV volgt een korting van 5 procent op de tegemoetkoming. De loonsom mag met maximaal 10 procent dalen ten opzichte van juni 2020. Bij de berekening van het omzetverlies moet de omzet in 2020K3 worden verhoogd met de subsidies TVL, VLE, VGD en HVL.¹³ We houden bij de berekening, net als bij de berekening van de voorschotbedragen NOW in kwartaal twee en drie, geen rekening met terugvorderingen als gevolg van een te grote daling van de loonsom of overtreden van de meldingsplicht bij bedrijfseconomisch ontslag. We berekenen de toegekende subsidie op basis van de loonsom op de balans. Dat is de loonsom inclusief werkgeverspremies, werknemersbijdragen aan pensioen en de opbouw van vakantiegeld te compenseren. We laten de 40 procent opslag op de loonsom dan ook buiten beschouwing.

De winst voor belasting en depreciatie eind 2020

De EBITDA van ondernemingsgroep i in bedrijfstak j over heel 2020 wordt berekend als de som van de EBITDA in 2020K1 t/m 2020K4, dus:

$$EBITDA_{i,j,2020} = \sum_{k=1}^4 EBITDA_{i,j,k} \quad (\text{A.5})$$

Waarbij $EBITDA_{i,j,2020}$ de geschatte EBITDA op de eindbalans 2020 is.

A.3 Berekening percentage illiquide bedrijven

Nadat we de EBITDA op jaarbasis hebben berekend kunnen we de mutatie van het percentage illiquide bedrijven berekenen. We maken bij de berekeningen de aanname dat de te betalen rentelasten en vennootschapsbelasting op de verlies- en winstrekening van 2020 gelijk zijn aan 2019. In de eerste stap berekenen we de mutatie van de liquide middelen van een ondernemingsgroep:

$$LIQ_{i,j,2020} = LIQ_{i,j,2019} + EBITDA_{i,j,2020} - TAX_{i,j,2019} - INTE_{i,j,2019} \quad (\text{A.6})$$

Waarbij $LIQ_{i,j,2019}$ en $LIQ_{i,j,2020}$ het bedrag aan liquide middelen op de eindbalans van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in respectievelijk 2019 en 2020 is, $EBITDA_{i,j,2020}$ de geraamde winst voor belasting en depreciatie van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2020 is, en 2020 $TAX_{i,j,2019}$, $INTE_{i,j,2019}$ respectievelijk de betaalde vennootschapsbelasting en rentelasten van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2019 zijn. In de tweede stap wordt bepaald of een bedrijf illiquide is:

$$ILLIQ_{i,j,2020} = 1 \text{ als } LIQ_{i,j,2020} < 0$$

Waarbij de indicator variabele $ILLIQ_{i,j,2020}$ aangeeft of ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2020 illiquide is (1) of liquide (0). Om het percentage illiquide bedrijven per bedrijfstak te berekenen wordt de indicator-variabele per bedrijfstak gesommeerd en gedeeld door het totaal aantal bedrijven in bedrijfstak i in 2019, $N_{i,2019}$:

$$ILLIQ_SHARE_{i,2020} = \frac{\sum_{j=1}^N ILLIQ_{i,j,2020}}{N_{i,2019}} \times 100 \quad (\text{A.7})$$

¹³ Zie [hier](#) en [hier](#).

Let wel: we maken daarbij de impliciet assumptie dat alle ondernemingsgroepen die eind 2019 bestonden tot eind 2020 in het bestand zitten, en houden geen rekening met faillissementen, fusies, ondernemingsgroepen die stoppen en nieuwe toetreders tot de markt.

A.4 Berekening solvabiliteit en percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen

We berekenen de solvabiliteitsquote voor bedrijf i in bedrijfstak j in 2020 als volgt:

$$\text{SOLV}_{i,j,2020} = \text{EQUITY}_{i,j,2020} / \text{DEBT}_{i,j,2020} \quad (\text{A.8})$$

Waarbij $\text{SOLV}_{i,j,2020}$, $\text{EQUITY}_{i,j,2020}$ en $\text{DEBT}_{i,j,2020}$ respectievelijk de geschatte solvabiliteitsquote, het geschatte eigen vermogen en de geschatte schuld van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i op de eindbalans 2020 zijn. $\text{EQUITY}_{i,j,2020}$ en $\text{DEBT}_{i,j,2020}$ in vergelijking A.8 kunnen berekend worden op basis van beschikbare posten op de eindbalans 2019 en de in vergelijking A.5 en A.6 geschatte winst voor belasting en het geschatte bedrag aan liquide middelen. Het geschatte eigen vermogen op de eindbalans, $\text{EQUITY}_{i,j,2020}$, berekenen we als:

$$\text{EQUITY}_{i,j,2020} = \text{EQUITY}_{i,j,2019} + \text{EBITDA}_{i,j,2020} - \text{TAX}_{i,j,2019} - \text{INTE}_{i,j,2019} - \text{DEPR}_{i,j,2019} \quad (\text{A.9})$$

Waarbij $\text{DEPR}_{i,j,2019}$ de depreciatie van ondernemingsgroep j in bedrijfstak i op de eindbalans 2019 is. De berekening van het schuldniveau op de eindbalans 2020 hangt af van de ontwikkeling van het niveau van $\text{LIQ}_{i,j,2020}$. Als $\text{LIQ}_{i,j,2020} > 0$ dan definiëren we $\text{DEBT}_{i,j,2020}$ als:

$$\text{DEBT}_{i,j,2020} = \text{DEBT}_{i,j,2019} \quad (\text{A.10})$$

Als $\text{LIQ}_{i,j,2020} < 0$ dan is $\text{DEBT}_{i,j,2020}$ gedefinieerd als:

$$\text{DEBT}_{i,j,2020} = \text{DEBT}_{i,j,2019} - \text{LIQ}_{i,j,2020} \quad (\text{A.11})$$

Vergelijking A.11 impliceert dat bedrijven precies genoeg vreemd vermogen aantrekken om hun liquide middelen naar nul te brengen op de eindbalans. Het aantal bedrijven met een negatief eigen vermogen wordt vervolgens berekend als

$$\text{NEGEQ}_{i,j,2020} = 1 \text{ als } \text{EQUITY}_{i,j,2020} < 0 \quad (\text{A.12})$$

Waarbij de indicator variabele $\text{NEGEQ}_{i,j,2020}$ aangeeft of ondernemingsgroep j in bedrijfstak i in 2020 een negatief (1) of positief eigen vermogen heeft (0). Let wel: De berekening van het aantal bedrijven met een negatief eigen vermogen in 2020 is exclusief bedrijven die in 2019 een solvabiliteit kleiner dan -100% hadden. Om het percentage bedrijven met een negatief eigen vermogen ($\text{NEGEQ_SHARE}_{i,2020}$) per bedrijfstak te berekenen wordt de indicator-variabele per bedrijfstak gesommeerd en gedeeld door het totaal aantal bedrijven in bedrijfstak i in 2019, $N_{i,2019}$:

$$\text{NEGEQ_SHARE}_{i,2020} = \frac{\sum_{j=1}^N \text{NEGEQ}_{i,j,2020}}{N_{i,2019}} \times 100 \quad (\text{A.13})$$